

Nr 333.

Av herr **Bergquist m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till domstolarna m. m.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 268/1947 ang. vissa anslag till domstolarna m. m. berör frågan om löneställningen för den ojämförligt största delen av den statliga domstolspersonalen. På senare tid ha allt bestämdare krav på en förbättring av denna personals avlöningsförhållanden framförts. Dessa krav ha, vad angår de egentliga domartjänsterna eller därmed jämställda befattningar, i propositionen kunnat tillmötesgås endast såtillvida att däri föreslås, att ordförandeposten i nedre justitierevisionen skall omvandlas till en särskild chefstjänst i lönegrad B 2 (överdirektör), att befattningarna som divisionsordförande i hovrätterna skola förvandlas till lagmansämbeten, likaledes i lönegrad B 2, vilket dock ej innebär någon egentlig löneförbättring för befattningshavarna utan endast ett inräknande av nu utgående ordförandearvode i den fasta lönen, ävensom att tingsdomartjänsterna skola uppflyttas en lönegrad eller från A 29 (Eo 29) till A 30. Däremot har en mycket betydande löneförbättring kunnat föreslås för den icke rättsbildade biträdespersonalen. Vi finna det mycket beklagligt, att en motsvarande, väsentlig höjning icke kunnat föreslås jämväl för de högre befattningshavarnas del.

För en genomgripande lönerevision för domarnas vidkommande kunna åberopas flera skäl. Vikten av att för de ur samhällets synpunkt mycket betydelsefulla domartjänsterna förvärva de bästa krafterna behöver ej särskilt framhållas. Hittills ha svårigheterna att erhålla en god rekrytering av de egentliga domartjänsterna ej gjort sig särskilt kännbara. Emellertid ha hovrätterna haft anledning att klaga över en allt sämre tillströmning av aspiranter och en större obenägenhet hos de unga jurister som godkänts för vidare domartjänstgöring att kvarstanna på denna bana. De förmåner, som erbjudas dem inom andra verksamhetsområden, äro så väsentligt bättre, att de ej se någon anledning att kvarstanna på domarbanan. Att de — i vart fall relativt taget — allt sämre löneförmånerna på domarbanans sluttjänster kraftigt medverkat till denna utveckling är ställt utom tvekan. Att märka är att minskningen i aspiranttillströmningen fortgått oavsett den väsentliga förbättring av domaraspiranternas — tingsnotariers, fiskalsaspiranternas och fiskalers — löneförmåner, som ägt rum under senare år. Det är tyvärr grundad befara, att de nu påtalade förhållandena redan inom få år kunna komma att allvarligt äventyra domarkårens rekrytering, om radikala åtgärder ej vidtagas.

Av största vikt är, att domarkåren ej isoleras från det övriga rättslivet. Det är ett gammalt önskemål att för viktiga domarbefattningar någon gång kunna förvärva jurister utanför domarkarriären, exempelvis framstående advokater. Justitieministern har i nu förevarande proposition i fråga om lagmansbefattningarna anfört, att det borde ifrågakomma, att någon framstående advokat eller rättsvetenskapsman utsåges till lagman. Detta är givetvis alldeles riktigt. Tanken att man skulle finna någon framstående advokat som skulle vilja acceptera utnämning till lagman förefaller emellertid synnerligen främmande. Det är känt, att försök upprepade gånger gjorts att till högsta domstolen förvärva någon lämplig advokat, men alla dylika försök ha misslyckats, om man bortser från ett fall, som tillhör den tid, då det ännu var tillåtet för justitieråden att inneha bisysslor. Försöken ha strandat, om ej på annat så på den omständigheten att de ifrågavarande advokaterna ej velat eller kunnat åtnöjas med de vida blygsammare inkomster de skulle ha kommit att uppbära som justitieråd. Om det alltså ej lyckats att till de högsta domarposterna förvärva någon framstående advokat, hur skulle det då kunna vara möjligt att finna någon sådan, som vore villig att låta utnämna sig till en lägre och sämre domarbefattning?

Frågan om domarbefattningarnas löneställning har även en mycket allvarlig social aspekt. Domarbanan, liksom statliga ämbeten överhuvud, rekryterades länge till väsentlig del ur de ekonomiskt starkare samhällsklasserna. Så småningom har rekryteringsbasen emellertid blivit allt bredare. Att denna utveckling varit för rättskipningen i högsta grad önskvärd och gagnelig är ställt utom tvekan. Utvecklingen skulle emellertid hejdas och hoia att åter vridas tillbaka, om domarnas löneförmåner skulle fortsätta att försämras. Den som saknar egen förmögenhet samt alltså är beroende av det ekonomiska utbyte han kan erhålla av sitt i sin utbildning nedlagda kapital och av sin begåvning har ej anledning att välja någon annan bana än den, där detta utbyte blir störst. Man är ej berättigad att räkna med att han för det eventuella högre sociala anseende, som må kunna följa av ett domarämbete, skall föredraga detta framför annan verksamhet, som erbjuder honom helt andra ekonomiska villkor än dem han skulle kunna erhålla som domare. Kravet på väsentligt förbättrade domarlöner är således till slut även ett krav på social rättvisa.

Hur de erforderliga löneförbättringarna i detalj böra genomföras, anse vi oss ej kunna i förevarande sammanhang giva någon anvisning om. Utan att därigenom vilja ställa någon annan grupp av domare i efterhand anse vi oss dock böra särskilt framhålla angelägenheten av att hovrättsråden erhålla en förbättrad löneställning. Eftersom propositionen torde kräva skyndsam behandling utgå vi även ifrån att det ej är möjligt att i förevarande ärende verkställa de utredningar, som måste föregå så väsent-

liga löneförbättringar som dem vi anse önskvärda och nödvändiga. Det torde därför böra ankomma på Kungl. Maj:t att snarast låta verkställa dessa utredningar. Under åberopande av det anförda föreslå vi,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning rörande lönereglering för de statliga domarbefattningarna, innebärande väsentligt förbättrade avlöningsförmåner för dem, samt framläggande för riksdagen om förslag till dylik lönereglering.

Stockholm den 31 maj 1947.

Thorwald Bergquist.

K. Schlyter.

Nils Herlitz.
